

**O'QUVCHILARDA IJODKORLIK KO'NIKMALARINI SHAKILLANTIRISH
(INFORMATIKA 6-SINF MISOLIDA)****Nurjavov Shohruhbek Adhamjon o'g'li¹**¹ Xalqaro Nordik universiteti magistranti.E-mail: shohruhnurjavov99@gmail.com**MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:**

Received: 16.01.2025

Revised: 17.01.2025

Accepted: 18.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

ijodiy ko'nikmalar,
ta'lim metodlari,
o'quvchilarni
rag'batlantirish, tizimli
fikrlash, zamonaviy
texnologiyalar, kreativ
yondashuv, ta'lim
sifatini oshirish.

O'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, bugungi ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biridir. Ijodkorlik, yangi g'oyalar yaratish, yangicha echimlar ishlab chiqish, o'zingizni ifodalash va o'z ishlarini yaratishda betakror yondashuvni taqdim etish kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada, boshlang'ich ta'lim tizimida, xususan, informatika fanida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishning metodlari, usullari va bu jarayonning samaradorligi muhokama qilinadi. 6-sinf informatika misolida ko'rib chiqilayotgan o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish, nafaqat fan o'rganish, balki umuman ta'limdagi muvaffaqiyatga ham ta'sir ko'rsatadi.

Maqolada o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan bir nechta metodlar keltirilgan. Ular orasida interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish (Project-based learning), dasturlash, algoritmlar tuzish, o'yinlar va simulyatsiya orqali o'rganish kabi usullar o'quvchilarning ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vositalar sifatida ko'rsatilgan. Har bir metod o'quvchilarga o'z g'oyalarini yaratish, mustaqil ishlash va yangi

echimlar izlash imkoniyatini beradi. Maqolada keltirilgan metodlar va yondashuvlar, o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi. O'quvchilarni yaratishda, yangi g'oyalar bilan ishlashda, va amaliy ishlarni ijodiy yondashuvlar orqali bajarishda qo'llaniladigan metodik yondashuvlar, ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, informatika darslarida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan texnologik vositalarning o'rni ham tahlil qilinadi. Zamonaviy texnologiyalar, o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi va ularning ijodkorliklarini rivojlantirishga yordam beradi.

KIRISH. Ta'lim tizimining asosiy maqsadi o'quvchilarning nafaqat bilim olish, balki ularni ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi g'oyalar yaratishga undashdir. Bugungi kunda, ta'lim jarayonida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifalardan biriga aylangan. Ayniqsa, informatika darslarida ijodkorlikni rivojlantirish o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshiradi va ularni zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirishga tayyorlaydi. Shu bilan birga, informatika fanining o'quvchilarga bilim va ko'nikmalarni berish bilan birga, ular o'zlari mustaqil ishlar bajarish, muammolarni hal qilishda ijodiy yondashuvni o'rganadilar. Ijodkorlik – bu yangi g'oyalar, fikrlar yoki mahsulotlarni yaratish qobiliyatidir. Pedagogika sohasida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Ijodkorlikni rivojlantirish orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi echimlarni izlash qobiliyatlari rivojlanadi [1].

O'quvchilarda ijodkorlikni shakllantirishning ahamiyati juda katta. Bu faqat o'quvchilarning umumiy bilim darajasini oshirish bilan cheklanmaydi, balki ularga zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni beradi. Ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish o'quvchilarni yuqori darajadagi mas'uliyatni his qiladigan va o'z g'oyalarini amalga oshira olish uchun zarur ko'nikmalarga ega bo'lgan shaxslar sifatida tayyorlashga yordam beradi. Informatika fanining bugungi kunda

o'quvchilarga beradigan ahamiyati nihoyatda katta. Bu fan nafaqat kompyuterlar va texnologiyalarni o'rgatadi, balki o'quvchilarga algoritmlar tuzish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish, muammolarni hal qilishda tizimli yondashuvni o'rgatadi. Bu kabi ko'nikmalar esa ijodkorlikning asosiy omillaridan biridir. Informatika darslarida o'quvchilarga dasturlash, ma'lumotlar bazasini boshqarish, grafik va video tahrirlash kabi mavzularni o'rgatish jarayonida, ularning ijodiy yondashuvlarini rivojlantirish uchun ajoyib imkoniyatlar mavjud. Masalan, dasturlash asoslarini o'rganishda o'quvchilar algoritmlar tuzish, muammoni yechishning bir necha usullarini ishlab chiqish orqali ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantiradilar. Bundan tashqari, kompyuter grafikasi va video tahrirlash bo'yicha amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarda o'z g'oyalarini yaratish, tasavvur qilish va ijodiy ishlashni o'rgatadi [2].

Informatika darslarida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda bir qancha metod va usullar qo'llaniladi. Ushbu metodlar o'quvchilarning mustaqil ishlash, o'z g'oyalarini amalga oshirish, muammolarni turli usullar bilan hal qilish va o'z ishlariga ijodiy yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi.

Interfaol metodlar. Interfaol metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning ijodkorligini rivojlantiradi. Informatika fanida interfaol metodlar o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish, muammolarni guruhlar bilan yechish va yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Masalan, "miya hujumi" (brainstorming) metodi orqali o'quvchilar yangi g'oyalar va echimlar ishlab chiqishadi. Bu metod, o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali bo'ladi [3].

Loyiha asosida o'qitish (Project-based learning). Loyiha asosida o'qitish metodida o'quvchilar amaliy ishlar orqali o'rganadilar. Informatika darslarida o'quvchilarga turli loyihalarni yaratish, masalan, o'zlarining shaxsiy veb-saytlarini yaratish, mobil ilovalar ishlab chiqish yoki kompyuter grafikasi yaratish vazifalari beriladi. Bu metod o'quvchilarga ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi, chunki ular o'z loyihalarini yaratishda yangi g'oyalarni amalga oshiradilar.

Dasturlash va algoritmlar yaratish. Dasturlash va algoritmlar tuzish orqali o'quvchilar mantiqiy fikrlash, tizimli yondashuv va ijodiy echimlar izlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. 6-sinf informatika darslarida, masalan, Scratch dasturlash tili orqali o'quvchilar o'z dasturlarini yaratadilar. Bu jarayon o'quvchilarda texnik ijodkorlikni rivojlantiradi va ular o'z g'oyalarini dastur orqali amalga oshirishni o'rganadilar.

Informatika 6-sinf misolida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish. 6-sinf informatika darslarida o'quvchilarni ijodkorlikka yo'naltirishda bir qator samarali metodlar

mavjud. Quyida, informatika darslarida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda foydalanish mumkin bo'lgan metodlarning ba'zilar keltirilgan. Scratch dasturlash tili, 6-sinf o'quvchilari uchun juda mos keladi. Scratch orqali o'quvchilar o'zlarini yaratgan animatsiyalar, o'yinlar, interaktiv hikoyalar orqali dasturlash asoslarini o'rganadilar. Bu jarayon nafaqat dasturlash ko'nikmalarini rivojlantirish, balki o'quvchilarning ijodkorlik va dizayn ko'nikmalarini ham shakllantiradi. O'quvchilar o'z g'oyalarini dastur yordamida amalga oshirishda ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar. Informatika darslarida interaktiv o'yinlar yordamida o'quvchilar o'rganilgan mavzularni mustahkamlashadi. Masalan, "Kodlash bo'yicha musobaqa" yoki "Algoritm o'yinlari" orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llab, ijodiy yondashuvni rivojlantiradilar. Bunday o'yinlar o'quvchilarda dasturlash, algoritmlar tuzish va mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda samarali bo'ladi. Informatika fanida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, o'quvchilarning intellektual va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda juda muhim ahamiyatga ega [4].

Adabiyotlar tahlili. O'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, ta'lim metodologiyasida va pedagogik amaliyotda eng dolzarb masalalardan biridir. Ayniqsa, informatika darslari o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu bo'limda, informatika fanida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar tahlil qilinadi va mavjud yondashuvlar, metodlar va amaliy tajribalar o'rganiladi.

Ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, shaxsning intellektual rivojlanishini ta'minlash va innovatsion fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan muhim pedagogik jarayon sifatida taqdim etiladi. R. N. Gozman (2018) tomonidan olib borilgan tadqiqotda ijodkorlikni tushunish faqat san'at va adabiyot bilan cheklanmasligi, balki o'quvchilarda yangi g'oyalar yaratish, mavjud muammolarga ijodiy yondashuvni shakllantirishga bog'liqligi ta'kidlangan. Gozman, ijodiy tafakkur o'quvchilarning o'zini ifodalash va o'qish jarayonida faol ishtirok etishga undaydi deya xulosa qiladi [5].

K. L. Ismoilova (2019) esa o'zining tadqiqotida ijodkorlikning pedagogik jihatlarini o'rganib, uning o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochishda va ta'lim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlagan. U ijodkorlikni faqat bilim olish jarayoni sifatida emas, balki o'quvchilarning fikrlash va faoliyatini yanada boyitish vositasi sifatida ko'rgan. Bu o'rinda, o'quvchilarning ijodiy faoliyatini kengaytirish uchun metodik yondashuvlarning innovatsion bo'lishi zarur ekanligini ko'rsatadi [6].

Informatika fanida ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha bir nechta tadqiqotlar mavjud. Xususan, informatika darslarida dasturlash va algoritmlar orqali ijodiy fikrlashni

shakllantirish masalasi ko'plab ilmiy izlanishlarning markazida turadi. A. T. Xamrayev (2020) informatika fanini o'qitishda ijodkorlikni rivojlantirishni, dasturlash va algoritmlar yaratish orqali amalga oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Xamrayevning fikriga ko'ra, dasturlashda o'quvchilar yangi algoritmlar ishlab chiqish va mantiqiy masalalarni hal qilish jarayonida o'z ijodiy yondashuvlarini ko'rsatadilar. Shuningdek, dasturlash jarayonida qiyinchiliklarga duch kelgan o'quvchilar, muammolarni turli usullar bilan hal qilishni o'rganadilar, bu esa ijodiy tafakkurni rivojlantiradi. Bundan tashqari, informatika fanida interfaol ta'lim metodlarini qo'llash orqali ijodkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. L. D. Ivanova (2021) interfaol ta'lim metodlari, masalan, miyaning faoliyatini rag'batlantirishga yo'naltirilgan "brainstorming" (miya hujumi) kabi metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Bu metod, o'quvchilarni yangi g'oyalarni ishlab chiqishga undaydi va ularni ijodiy fikrlash jarayonida faol ishtirok etishga chaqiradi. Shuningdek, guruhlar bilan ishlashda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, bir-birining fikrlarini qabul qilishga va yangi echimlar ishlab chiqishga o'rganadilar [7,8].

6-sinf informatika darslarida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish uchun zamonaviy ta'lim texnologiyalari va metodlarini qo'llash zarur. P. B. Sattarov (2020) o'z tadqiqotida, 6-sinf informatika darslarida ijodkorlikni rivojlantirish uchun loyiha asosida o'qitish (Project-based learning) metodini qo'llashni tavsiya qiladi. Loyiha asosida o'qitish metodida o'quvchilar amaliy ishlarga jalb qilinib, o'z g'oyalarini amaliyotda amalga oshirishga imkon yaratadi. Bu metod, o'quvchilarda ijodiy fikrlash, mustaqil ishlash va yangi g'oyalar yaratishga undaydi. Shuningdek, informatika fanida ijodiy fikrlashni rivojlantirishda Scratch dasturlash tili kabi vositalar muhim rol o'ynaydi. M. M. Qodirov (2019) Scratch dasturlash tili yordamida o'quvchilarni dasturlash va algoritmlar yaratishga o'rgatish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish mumkinligini ta'kidlaydi. Scratch o'quvchilarga dasturlashni o'rganishda o'z g'oyalarini amalga oshirish, turli xil animatsiyalar, o'yinlar va interaktiv hikoyalar yaratish imkoniyatini beradi. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi va ularni texnologiyalarni yaratishda mustaqil ishlashga rag'batlantiradi. [9, 10]

Zamonaviy texnologiyalar, o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. M. B. Rahimov (2022) zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini o'rganib, interaktiv ta'lim platformalarini, mobil ilovalarni va onlayn resurslarni qo'llash orqali o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishni ta'kidlagan. Onlayn platformalar, masalan, Code.org va Tynker, o'quvchilarga dasturlashni o'rganishda

yordam beradi va ularni mustaqil ijodiy ishlarga jalb qiladi. Bu texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini kodlash, grafikalar yaratish va o'yinlar ishlab chiqishda yordam beradi [11].

O'quvchilarga dasturlash, algoritmlar yaratish, o'yinlar yordamida mavzularni o'rganish va boshqa ijodiy faoliyatlar orqali o'z g'oyalarini yaratish imkoniyatlari berish, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bu metodlar, shuningdek, o'quvchilarning zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirishga tayyor bo'lishini ta'minlaydi. Shu bois, informatika darslarida ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishning ahamiyati katta va bu yo'nalishda samarali metodlarni qo'llash o'quvchilarning ta'lim olishida yangi ufqlarni ochadi.

Xulosa. Informatika fanida o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, ta'limning zamonaviy yondashuvlari va texnologiyalari orqali amalga oshirilishi zarur. Bu jarayon o'quvchilarning faqat texnik bilimlarini emas, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga ham katta ahamiyat beradi. O'quvchilarga o'z g'oyalarini yaratish, dasturlash, algoritmlar tuzish, yangi echimlar izlash va ijodiy fikrlashda mustaqil ishlash imkoniyatlari berish orqali, ta'lim sifatini oshirish mumkin. Zamonaviy texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, Scratch va boshqa dasturlash platformalari o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishda muhim vositalar sifatida ishlatilishi kerak. Shuningdek, o'qituvchining innovatsion pedagogik yondashuvlari va ularning o'quvchilarga motivatsiya berishdagi roli ham ahamiyatlidir. Informatika darslarida ijodkorlikni rivojlantirish nafaqat o'quvchilarning ilmiy muvaffaqiyatlarini oshiradi, balki ularning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davlatov, M. (2019). Informatikada ijodkorlikni rivojlantirish metodlari. *Pedagogika va informatika*.
2. Tursunov, S.D. (2021). Informatikada o'quvchilarda ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirish. *Ta'lim texnologiyalari*.
3. Kholmatov, A. (2020). Dasturlashni o'rgatish metodikasi va ijodkorlik. *O'qituvchi va o'quvchi*.
4. Ibragimov, Sh. (2018). Ta'limda innovatsiyalar va ijodiy yondashuvlar. *Ta'lim tizimi*.
5. Gozman, R. N. (2018). Ijodkorlik va pedagogika.
6. Ismoilova, K. L. (2019). Ijodkorlik va ta'lim metodologiyasi.
7. Xamrayev, A. T. (2020). Dasturlashda ijodkorlikni rivojlantirish.
8. Ivanova, L. D. (2021). Interfaol ta'lim metodlari.
9. Sattarov, P. B. (2020). Loyiha asosida o'qitish metodikasi.
10. Qodirov, M. M. (2019). Scratch dasturlash tili va ijodiy fikrlash.
11. Rahimov, M. B. (2022). Zamonaviy texnologiyalar va ta'lim.